

אם כתובים בלשון הקודש אסור [ומטעמים מסוימים הזכירו התוס' לשון לע"ז], אך בספר יוסיפון וכדומה, שיש ללמוד מהם דברי מוסר ויראה, מותרת הקריאה אפילו אם הם בלשון לע"ז (ב"ח שם).

■ להלכה, אסור לקרוא בין שטרי חובות, ובין אגרות שלום, אבל אגרת שאינו יודע מה כתוב בה מותר (ש"ע שו"י, ג' יד, וראה שם ובמשנ"ב מהדור' דרשו הע' 60 פרטים נוספים). וקריאת ענייני מלחמות וכדומה, אפילו כתובים בלשון הקודש יש נוהגים להקל, אך הכרעת האחרונים שקריאתם אסורה [כדעת הב"ח], ובספר יוסיפון וכדומה, מותר אפילו בלשון לע"ז (רמ"א שם, ומשנ"ב שם, סד. וקריאת עיתונים, ראה משנ"ב שם ומהדור' דרשו הע' 70).

משנה. מצילין תיק הספר עם הספר, ואפילו אינו מחובר לספר (דעת יוסף ידים, ג, ד מערכה יג ד"ה וקצת יש לדקדק). וטעם ההיתר מפני כבוד הספר תורה, כיון שהוא תשמישו וטפל לו (ריטב"א) ודבוק עמו (מאירי בתחילת הפרק), או כיון שאינו טורח טרחה יתירה עבור התיק, אלא אגב הצלת הספר מציל גם את התיק (תוס' ר"ד להלן ק"ז, א).

ותיק התפליין עם התפליין, שלא רק ספר תורה שאסור להחזיקו כמות שהוא ללא הפסק [ראה לעיל (יד, א)] מותר להצילו עם התיק, אלא אפילו תפליין שמותר להחזיקו ללא הפסק, מותר להצילין עם תיקן (חדש האביב [לבעל הפלא יועץ]), ולא הצריכו ללבש, כי הזמן בהול, וחוששים שמא ביתיים תיתפס בהן האש [וכמבואר להלן לגבי יעורר המעות] (תפארת ישראל).

ואף על פי שיש בתוכן מעות, אין החידוש בהיתר הטלטול, שהרי התיק הוא בסיס לאיסור ולהיתר, ומבואר להלן (קמב, א) שטלטול מותר, אלא החידוש הוא שמותר להוציא את המעות אגב הספר גם למבוי שאסור להציל לשם אוכלים ומשקים (רמב"ם; ריטב"א מיוחס לר"ן). ויש שכתבו שהחידוש הוא משום היתר הטלטול, כי המעות הן החשובות והכלי טפל להן ונחשב בסיס לדבר האסור, אולם משום כבוד הספרים היתרו את טלטולו (רמב"ן, בשם יש מתיצ'ן; רבינו פרוחיה; שו"ת הרשב"א א, תרל). ובגמ' להלן (ק"ז, א) מבואר, שלא הצריכו לנער את המעות מהתיק, מחשש שישם ביתיים תיתפס האש בספר.

ואמנם אסור להניח חפצים שאינם קדושים בתוך תיק של ספר תורה או תפליין [כמבואר בברכות (כג, ב)], מכאן ראה לדעת הרמ"א (או"ח מב, ג, והוא מדברי הב"י שם בשם מהר"י אבהו) שאם התנה מתחילה מותר, או שהאיסור להניח חפצים הוא רק במקום הנצרך לתפילין, והנחת המעות כאן היא בחלק העודף שאינו נצרך לתפילין [וכמו שכתב בשו"ת שער אפרים (ס"ו כא, הובא בבאר היטב או"ח שם ובביא"ח"ל שם ד"ה אסור)] (ברית אברהם הל' סעודה מב).

גמרא. ארבעה עשר שחל להיות בשבת מפשיטין את הפסח עד החטה, כדי להוציא את האומרים ולהקטירם על המזבח, שהקטר חלבים דוחה את השבת [כמבואר בפסחים (סה, ב) (רש"י)], ואמנם אפשר להקטירם בלילה [במוצאי שבת] עד שיעלה עמוד השחר, אבל חביבה מצוה בשעתה ודוחה איסור שבת (גמ' מנחות עב, א). ונחלקו בכל הקרבנות הקרבים בשבת, ומה שנקטה הברייתא 'את הפסח', להשמיענו שאף שהפסחים מרובים ואם מפשיטים רק עד החזה הם נראים מוטלים כנבלה, אף על פי כן לא היתר רבי ישמעאל להפשיט את כולם (תוס' מנחות סג, ב ד"ה מפשיט בתי ראשון). אך יש סוברים, שרבי ישמעאל מודה שבתמידים ובמוספים של שבת מפשיטים את כולו ולא רק עד החזה [שהרי הם עולות, וצריך להקריב את כל הבשר על גב המזבח] (תוס' נאן).

בעו לאחזקי ביה, ולא לרן לפניו באמת, שבשביל גלות קלנו לא היתה אימא שלום גוזלת מרבן גמליאל אחיה חלק ירושתו, וגם אסור לרן בערכאות שלהם, אלא הכל היה התלוצצות (שו"ת חתם סופר ו, יד).

עיינא ליה שרגא דדהבא, לא נתנה לו בפועל, שבדאי לא תפסיד מממונה רק כדי להתלוצץ מאותו שופט, וכן רבן גמליאל לא יפסיד מממונו עבור זה, אלא רק הבטיחוהו שאם יסיים את המשפט כרצונם, יביאו לו (מהרש"א; בן יהודע), או שבאמת הביאו לו, והפסידו מממונם כדי שיהודים לא ימשכו אחריו (חתם סופר שם). ואין להוכיח מכאן שמותר לתת שוחד לדיין נכרי אף שבני נח מצווים על הדינים ואין בכך איסור 'לפני עור' [ראה חות יאיר קלו, ואורח משפט ט, א וחתם סופר שם], שכיון שלא היה ביניהם דין באמת, נמצא שלא לקח שוחד על דין (שיח השדה [לגר"ק קניבסק ג, ס]).

אנא לא למפחת מן אורייתא דמשה אתיתי וכו', כלומר, שבסוף הספר מבואר, שמה שכתוב בתחילת הספר היפך תורת משה הוא רק לאומות העולם, אבל בני ישראל ינהגו על פי תורת משה (בן יהודע).

בזמן בית המדרש - קודם הסעודה, אבל לאחר הסעודה לא היו דורשים, משום שכרות [שהיו שותים בסעודה, ולשיכור אסור להורות (עי' ביצה ד, א ורש"י שם ד"ה משום)] (רש"י). ויש סוברים להיפך, שהוא אחר הסעודה, עד זמן מנחה קטנה (רמב"ם שבת ל, י, וב"ח או"ח רמב, א). ויש סובר, שהוא עד שעה שישית (ר"י מלוניל, במשנה).

ובנהיך דעא פסקי סקרא בכתובים **במנהתא דשבתא**, שהיו רגילים לקרוא בבית המדרש פרשה בכתובים (רש"י), או שהיו מפטירים בכתובים בשבת במנחה (תוס' לעיל כד, א ד"ה שאלמלא, ועי' תוס' מגילה כא, א ד"ה הקורא, שהיו מקומות בזמנם שנהגו כן). או שבדרשה ברבים היו קוראים פסוקים מן הכתובים (ערך), ערך פסק; רשב"א במגילה שם).

בשטרי הדיוטות, שטרות של חשבונות, או אגרות השלוחות למצוא חפץ (רש"י; רמב"ם פיחמ"ש להלן כג, ב). טעם איסור הקריאה בשטרות של חשבונות, מחשש שמא ימחוק או יכתוב שטרי ממכר (ע"פ ר"ן; רש"י תוס' ביצה לז, א בפי' שני; רמב"ם שבת כג, ט), ויש סוברים שהוא משום 'מצואו חפצך' (רא"ש להלן כג, א; רש"י ותוס' ביצה שם בפי' ראשון). וטעם איסור הקריאה באגרות, מחשש שיבוא לקרוא בשטרות של חשבונות (רא"ש שם). ולדעתם, אסור לקרוא בכל ספרי הרפואות והחכמות, וכן שום אגרת, ומותר לקרוא רק בספרים של דברי תורה או אגרות שכתוב בהם דברי תורה (שלטי גבורים להלן סג, א מדפי הר"ף אות ב).

ויש סוברים, ש'שטרי הדיוטות' הם רק שטרי חובות וכיוצא בהם, אבל אגרות מותר לקרוא, שמשמטא יודע מה כתוב בהן, ואם אינו יודע, מותר מחשש שיש בהן פיקוח נפש או צורך גדול (תוס'), או משום שאם לא יקרא, ידאג כל השבת (ריטב"א, בשם רבו; רמב"ן להלן קנא, א). או שכל טעם האיסור בשטרי הדיוטות הוא מחשש שיבוא למחוק, ורק בשטרי חובות יש חשש מחיקה, אבל אגרות שאין חשש מחיקה, מותר (ט"ז שו"י, יא, בדעת הרמב"ם).

וקריאת ענייני מלחמות וכדומה בלשון לע"ז, אסור משום 'שטרי הדיוטות', וגם בחול אסור משום 'מושב לצים' (תוס'), ודוקא אם כתובים בלשון לע"ז, אבל אם כתובים בלשון הקודש מותר (רמ"א או"ח שו"י, טז, שדקדקו תוס' וכתבו באיסורם לשון לע"ז), כי הלשון עצמה קדושה, ויש ללמוד ממנה כמה דברים (ב"ח שם). ויש סוברים שגם